

Tematikus összeállítás

HOMEOPÁTIA: EGY TUDOMÁNYTALAN GONDOLAT TANULSÁGOS TÚLÉLÉSE

HOMEOPATHY: LESSONS FROM THE SURVIVAL OF AN UNSCIENTIFIC THEORY

VENDÉGSZERKESZTŐ: KOSZTOLÁNYI GYÖRGY

BEVEZETÉS

INTRODUCTION

Kosztolányi György

professor emeritus, Pécsi Tudományegyetem
Kosztolanyi.gyorgy@pte.hu

Rendkívül érdekes cikksorozat áll a tisztelt olvasó előtt. Azt tanácsolom, az öt cikket egyvégtében olvassa el! Képet nyerhet nemcsak egy gondolat megszületéséről és életben maradásáról, hanem arról is, hogy a tudományos tételek, eredmények emberi, társadalmi befogadásában nem a gondolat igazságtartalma a domináns elem. A következő cikkekből képet kaphatunk korunk általános közgondolkodásának útvesztőiről is. A homeopátia körüli viták ugyanis kiléptek a biomedicina, az orvostudomány kereteiből. Nem a homeopátiát megalapozó gondolat, a feltételezett hatáselmélet körül zajlik a vélemények ütköztetése – ennek természettudományi abszurdítása ma már aligha vonz elhivatott kutatókat. A homeopátia híveinek és ellenzőinek gyakran érzelmileg túlfűtött megnyilvánulásai az eljárás alkalmazására irányulnak. A nézetek ütköztetése azt a kérdést is felszínre hozza: mi az orvosi tevékenységnek az a megkülönböztető sajátága, ami a pilulák, a sebészeti szike alkalmazásán túl elengedhetetlen feltétele a gyógyulásnak? Tanulságos bölcséletelméleti vetülete van annak: mi tart életben több mint két évszázadon át egy természettudományi eszközökkel alá nem támasztható gondolatkört? De túl az orvostudományon: mi a titka annak, hogy az emberek könnyen elfogadják olyan érveket, ajánlásokat, iránymutatásokat, amelyeknek

nincs észszerű magyarázatuk? Saját egészségét érintő helyzetektől kezdve messés gazdagodást felcsillantó pilótajátékokon át populista politikai szólamokig? A homeopátia, az emberi gondolkodás fönixmadara, megszívlelendő tanulságokat szolgáltat minderre.

A kiváló tanulmányokban olvashatunk a homeopátia gondolatának fogantatásáról és eddigi történetéről, a cáfolatokkal dacoló életképességéről a gyógyszerészet általános történeti tapasztalatai tükrében (*Dobson Szabolcs*). Megismerhetjük a homeopátiás szerek alapanyagait, az alkalmazásra szánt termékek előállításának folyamatát (*Csupor Dezső–Bozsó Marianna*). Olvashatunk a soha nem igazolt hatásmechanizmusra vonatkozó fiziko-kémiai okfejtésről, a kétdimenziós infravörös spektroszkópiával végzett vizsgálatok negatív eredményéről (*Pusztai László*), az utóbbi időben végzett metaanalízisek leleplező következtetéseiről (*Boldogkői Zsolt*).

A hatásvizsgálatok negatív eredményei, a nemzetközi tudományos testületek közelmúltbeli határozott fellépései rámutatnak a homeopátia minden tudományos alátámasztást nélkülöző ürességére. Ennek ellenére a homeopátia népszerűsége változatlan, a „gyógyszerek” legálisan, vonzó kiszerelésben beszerezhetők a patikákban, igénybevételüket nemcsak a média reklámozza, hanem diplomás orvosok, gyógyszerészek is propagálják. És az eljárás életben maradásának legfontosabb elemeként az emberek jelentős része igényli, töretlen hittel veszi igénybe a homeopátia kínálatát. Megsívlelendők azok a gyakorlatból származó idézetek, amelyek páciensek véleményét tartalmazzák, s amelyekkel makacs ragaszkodásukat indokolják a homeopátiához az allopátiával, a bizonyítékokon alapuló orvoslás tényeken alapuló ajánlásaival szemben (*Sarkadi Balázs–Kálmán Zsófia*). A szerzőpáros fontos következtetést fogalmaz meg, amikor felveti: a páciensek felől jelentkező igényt különféle okok folytán diagnosztika nélkül kielégítő homeopata orvosok-gyógyszerészek ezen tette minősüljön orvosi műhibának!

Jellemzőek a homeopátia két évszázados történetében az ideológiai, politikai összefüggések, amelyek háttérrel adtak hol a tiltás, hol a tűrés, sőt támogatás alátámasztására. Pontos képet kapunk a jelenkori hazai és nemzetközi jogszabályi keretokről, a tétovázó társadalmi-politikai reakciókról. Izgalmas vetülete az öt cikk egybevetésének, hogy az alkalmazás jogi szabályzásáról, a tiltás vagy tűrés kérdéséről megoszlanak a vélemények az öt szerző közt is: olvashatunk a körütekintés nélküli jogi korlátozás lehetséges paradox hatásáról (*Dobson Szabolcs*), de a jogi szigorítás szükségességéről is (*Boldogkői Zsolt*).

A homeopátia vélt sikerét taglaló sejtések közt mind az öt cikkben megfogalmazódik a placebohatás, amelynek fontos üzenete van. Arra utal, hogy az emberek bizalma az orvosi ellátás iránt, a páciensek hite a kezelés hatékonyságában fontos szerepet játszik a gyógyulásban. Minden paramedicinális praktika látszólagos eredményességének fontos eleme a placebohatás, a páciens és a szakember közti emberi kapcsolat milyensége, a gyógyulásba vetett hit életben tartása, amit

a homeopátiás szakemberek bizonyára igen erőteljesen sugallnak. Ez a szuggesztív erő különösen szembetűnő lehet a páciens számára, ha nem kapja meg ugyanezt az allopátiás kezelés során, ha a tudományos alapokon tevékenykedő, jobban képzett, de túlhajszolt szakember kevesebb figyelmet fordít a lelki tényezőkre. Legyen ez a homeopátiának egy paradox üzenete: az orvoslásnak erre a nélkülözhetetlen elemére a jelenleginél nagyobb hangsúlyt kell helyezni az orvosképzést folytató egyetemeken és az orvostovábbképzésben!

Az öt kitűnő tanulmány jó példával szolgál arra is, hogy a természeti jelenségekről, emberi megnyilvánulásokról a tudomány csak multidiszciplináris közelítéssel, kizárólagosságot kerülő módon fogalmazhat meg véleményeket.